

کارگاه آموزشی پروپوزال نویسی

دکتر هادی حسینی

تعاریف:

- پروپوزال یا طرح تحقیقاتی، پیش نویس طرح پژوهشی است که با هدف انجام یک تحقیق ارائه می گردد.
- در پروپوزال به معرفی موضوعی که انتخاب گردیده، توضیح اهمیت آن موضوع، ذکر پژوهش هایی که در گذشته در این باره صورت گرفته، هم چنین روش یا روش هایی که در پژوهش از آن ها بهره گرفته می شود اشاره می گردد.
- شکل پروپوزال بنا بر هدف آن و یا بر اساس رشته تحصیلی می تواند متغیر باشد. اما شکل بنیادین آن، همواره شامل عنوان بندی های مشابه است.

چرا باید یک پروپوزال تهیه شود؟

- جلب منابع اعتباری یا خدماتی از سازمان های ذینفع.
- کسب مجوز لازم از انجام پژوهش.
- در نظر گرفتن تمامی جنبه های اجرایی که ممکن است قبل از انجام تحقیق برای ما مهم باشد.

ارکان و مراحل تدوین و اجرای یک پژوهشی

۱. نگارش عنوان تحقیق (فارسی - انگلیسی - واژگان کلیدی)
۲. بیان مساله (مقدمه، اهمیت و ضرورت تحقیق)
۳. اهداف (کلی - فرعی)
۴. سوالات، فرضیات و متغیرهای تحقیق
۵. مروری بر پیشینه تحقیق (تحقیقات انجام شده داخلی و خارجی)
روش اجرای تحقیق (جامعه پژوهش، محیط پژوهش، حجم نمونه،
۶. روش انجام پژوهش، روش و ابزار گردآوری داده ها، روایی و پایایی
ابزار ها، شیوه تجزیه و تحلیل داده ها)
۷. محدودیت ها و مشکلات تحقیق و راهکارها
۸. ملاحظات اخلاقی و راهکارها
۹. بودجه بندی (هزینه مواد و وسایل مصرفی /
غیرمصرفی / مسافرت ها / متفرقه)
۱۰. زمان بندی طرح (جدول گانت)
۱۱. منبع نویسی

شناسایی مسئله

اولین مرحله از تحقیق احساس وجود یک مشکل است.

انتخاب عنوان

دومین مرحله در تدوین و اجرای یک طرح پژوهشی می باشد.

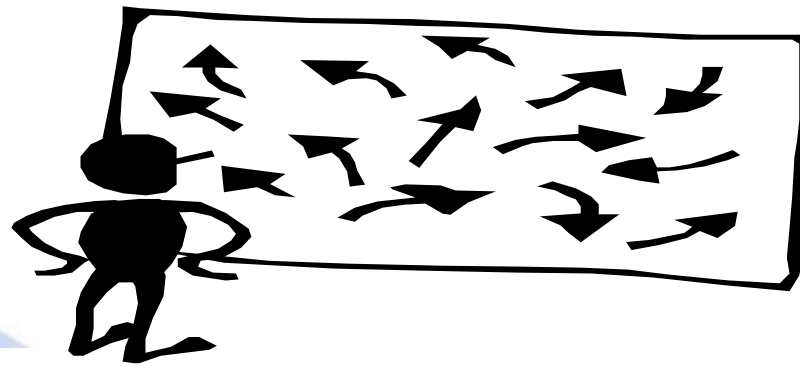
بیان مسئله

حاوی بیان کلی از اهمیت مسئله و گزاره ها می باشد.

❖ مسأله

- نقطه آغازین در انجام هرگونه پژوهش یا تحقیق، مسئله یابی است.
- **مسأله** یا **مشکل** پدیده ای است غیرعادی ، که در روند کار سیستم وجود دارد و چون اخلال و بی نظمی ایجاد می کند سبب افت یا کاهش کمی و کیفی جریان کارها و بازده سیستم می گردد.
- **مسأله** یا **مشکل** عبارت است از شکاف بین وضعیت موجود و آنچه باید باشد.

ویژگی های مسأله تحقیق

- ✧ بیان کننده یک رابطه بین دو یا چند متغیر
- ✧ روشن بودن و بدون ابهام
- ✧ قابل آزمون بودن، با متغیرهایی قابل اندازه گیری
- ✧ چارچوبی برای ارائه نتایج تحقیق
- ✧ محدود بودن و قابل سنجش بودن دامنه و اثر آن

❖ موضوع تحقیق

- موضوع به صورت یک جمله مثبت خبری؛
- عدم استفاده از کلمات زائد بدون نقش در تحقیق؛
- آزمون پذیر بودن موضوع؛
- ریشه داشتن در علم مربوطه؛
- محدود بودن موضوع تحقیق (ماهیتی/زمانی/مکانی/جامعه آماری)؛
- عبارت گویا باشد و گیج کننده نباشد. از اختصارات که ممکن است مخفف عبارات مختلفی باشند پرهیز شود؛
- در تحقیقات توصیفی بیان مکان و زمان تحقیق در عنوان ضرورت دارد؛
- در عنوان دقیقا آنچه محقق به دنبال تعیین آن است بیان شود؛

❖ بیان مسئله

۱. اهمیت و ضرورت مطالعه
۲. هدف های تحقیق: در اجرای پژوهش های علمی پس از بیان مسئله تحقیق، پژوهشگر قصد (هدف) خود را بیان می کند.
۳. سؤال های تحقیق: مسئله تحقیق در مطالعات کیفی و کمی بصورت سؤال بیان می شود.
۴. فرضیه های تحقیق: حدس بخردانه ای در باره رابطه دو یا چند متغیر است.

اهمیت و ضرورت تحقیق

در بیان **اهمیت و ضرورت تحقیق**، محقق باید به موارد زیر اشاره نماید:

- آیا تحقیق به پیش برد کمک می کند؟
- آیا مساله مورد مطالعه از مسایل روز دنیا است و دستاوردهای تحقیق کمکی به حل آن می کند؟
- آیا از هدر دادن و اتلاف منابع جلوگیری می کند؟
- آیا جلوی خطاها را می گیرد؟

اهداف تحقیق

- **هدف کلی:** هدفی است که محقق نهایتاً در نتیجه انجام تحقیق می خواهد به آن برسد.
هدف کلی می تواند همان شکل خبری عنوان تحقیق باشد. هدف کلی نشان می دهد که در پایان تحقیق به چه نقطه ای خواهیم رسید. برای آنکه غایت و انتهای تحقیق خود را نشان دهیم باید هدف کلی تحقیق خود را به گونه ای بنویسیم که قابل سنجش و ارزیابی باشد.
- **اهداف فرعی تحقیق:** از اهداف کلی منتج می شوند و می توان آنها را مسائل تفکیک شده از پژوهش نیز نامید.
- **هدف کاربردی:** هدف کاربردی ساختار مشخصی ندارد و بر خلاف اهداف قبلی خیلی دقیق و قابل سنجش نیست و سعی می کند جنبه های کاربردی موضوع را نشان دهد.

هدف کلی

توصیه می شود که در مطالعات کمی **هدف کلی** و **اهداف فرعی** (**جزیی**) با کلمات قابل سنجش مانند "**تعیین**" و یا "**مقایسه**" شروع شده و در مطالعات کیفی با "**تبیین**" آغاز شود. این مورد درباره عنوان تحقیق الزامی نیست.

همچنین ضرورت بیان زمان و مکان تحقیق در هدف کلی بیشتر از عنوان است.

فرضیه

- **فرضیه** حدسی است علمی که محقق برای نتیجه تحقیق خود بیان می کند.
- **فرضیه** نشان می دهد که چرا یک یا چند عامل، عوامل دیگر را تحت تأثیر قرار می دهند.
- **فرضیه** تحقیق را یک حدس علمی یا پیش داوری باید دانست که به وسیله جمع آوری اطلاعاتی که منجر به قبولی یا رد آن فرضیه می شود مورد آزمایش قرار می گیرد.

بیان فرضیه

در هنگام بیان فرضیه محقق به بررسی روابط بین متغیرها می پردازد.
به طور متداول این بیان به سه شکل صورت خواهد گرفت.

□ بررسی رابطه **علت و معلولی** بین دو یا چند متغیر.

□ بررسی **همبستگی و شدت** آن بین دو یا چند متغیر.

□ بررسی و مقایسه میزان **تفاوت تاثیر یک یا چند متغیر بر یک یا چند متغیر.**

قابل استفاده باشد.

انواع فرضیه

فرضیه بدون جهت:

- ۱- افزایش قیمت نفت بر مسائل اقتصادی تأثیر می گذارد (در این فرضیه محقق نوع اثر یعنی شکوفایی یا رکود اقتصادی را بیان نمی کند).
- ۲- کارتون های تلویزیونی بر شخصیت کودکان تأثیرگذارند.
- ۳- میزان آمادگی جسمانی و روانی ورزشکاران قبل از مسابقه با میزان اضطراب آنان ارتباط دارد.
- ۴- بین نگرش معلولین ضایعه ی نخاعی ورزشکار و غیر ورزشکار رابطه ی معنی داری وجود دارد .

فرضیه جهت دار:

- ۱- افزایش قیمت نفت موجب شکوفایی اقتصاد می شود .
- ۲- کارتون های تلویزیونی موجب رشد مثبت شخصیت کودکان می شوند .
- ۳- میزان آمادگی عمومی ورزشکاران قبل از مسابقه با میزان اضطراب آنان ارتباط معکوس دارد.

انواع فرضیه

- (Null Hypothesis) فرضیه صفر

اصل را بر این قرار می دهد که بین پارامترهای مورد مطالعه، اختلاف یا ارتباط معناداری وجود ندارد. این فرضیه، به صورت پارامتر، بیان می شود و مبنای ریاضی آن برهان خلف است.

مثال: بین روش های تدریس معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه ای وجود ندارد.

- (Alternative Hypothesis) فرضیه جایگزین یا محقق

فرضیه جایگزین را با H_1 نشان می دهند. این فرض، مخالف فرضیه صفر است و در اکثر موارد، با فرضیه پژوهشی مطابقت دارد. این فرضیه نیز همانند فرضیه صفر به صورت پارامتر بیان می شود.

مثال: بین روش های تدریس معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

سؤالات

- باید ساده، روشن، غیر قابل تفسیر باشد.
- دقیقاً در راستای مسئله تحقیق بیان شود.
- پاسخگویی به سؤالات باید با توجه به ابزارها و اطلاعات امکان پذیر باشد.
- دامنه سؤالات باید محدود باشد.
- باید به صورت استفهامی بیان شود.

سوابق تحقیق

- ❖ فرد نسبت به موضوع اشراف زیادتری پیدا می کند.
- ❖ بر اساس آگاهی از معلومات حاصله اقدام به دوباره کاری و تکرار نخواهد کرد.
- ❖ از روش کار دیگران آگاهی خواهد یافت.
- ❖ به محقق کمک می کند تا متغیرهای مورد نظر در مطالعه را بهتر شناسایی و روابط علت و معلولی آنها را تبیین نماید.
- ❖ به محقق کمک می نماید تا سادهتر بتواند فرضیه های تحقیق خود را تدوین کند.
- ❖ به محقق کمک میکند تا چارچوب نظری درباره مسأله بدست بیاورد.

منابع اطلاعاتی برای بررسی پیشینه تحقیق

منابع
دست اول

(یادداشت – گزارشات- مشاهدات و
دستنویس‌های مستقیم)...

منابع
دست دوم

ادبیات نظری و تجربی قبلی است. کتاب
مقاله منتشر شده و ...

انواع متغیرها

۱. **متغیر مستقل:** (Independent variable) یک ویژگی از محیط فیزیکی یا اجتماعی است که بعد از انتخاب، دخالت یا دستکاری شدن توسط محقق مقادیری را می پذیرد تا تاثیرش بر روی متغیر دیگر (متغیر وابسته) مشاهده شود.

۲. **متغیر وابسته:** (Dependent variable) متغیری است که تغییرات آن تحت تاثیر متغیر مستقل قرار می گیرد.

۳. **متغیر زمینه ای:** (Moderator variable) متغیری است که جهت یا میزان رابطه مین متغیرهای مستقل و وابسته را تحت تاثیر قرار می دهد.

۴. **متغیر مداخله گر:** (Intervening Variable) متغیری است که محقق برای استنتاج از نحوه تاثیر متغیر مستقل بر متغیر تابع مورد نظر قرار می دهد.

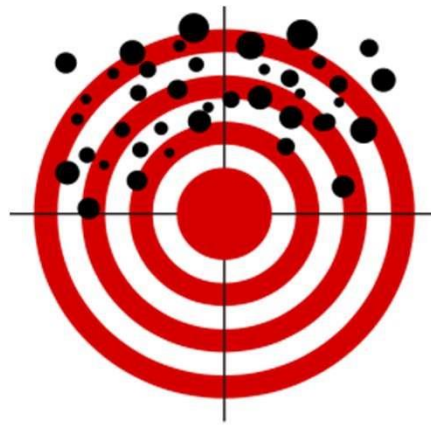
پایایی یا ثبات (Reliability)

ابزار اندازه گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می دهد.

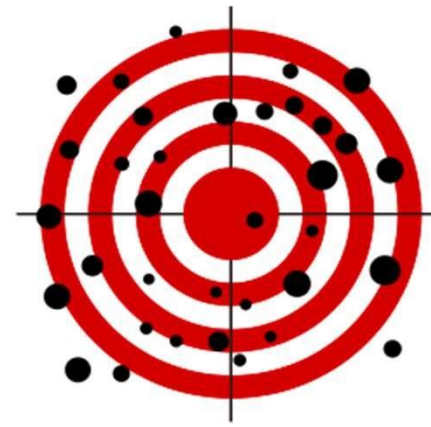
اعتبار (Validity)

مفهوم اعتبار به این سؤال پاسخ می دهد که ابزار اندازه گیری تا چه حد خصیصه مورد نظر را می سنجد.

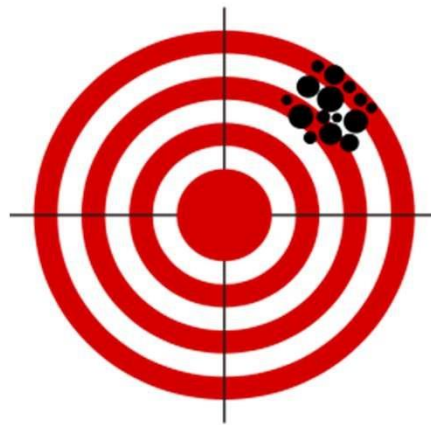

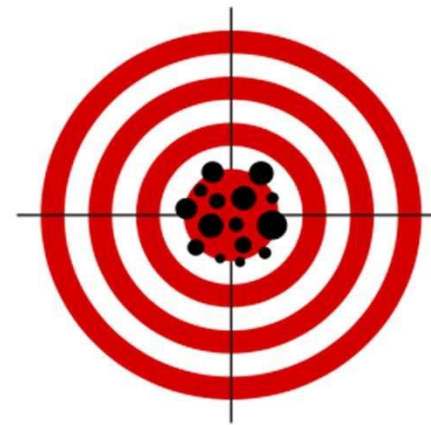
Unreliable & Unvalid

Unreliable, But Valid

Reliable, Not Valid

Both Reliable & Valid

روش های تجزیه و تحلیل مطالعه

بر اساس نوع مطالعه کمی یا کیفی متفاوت می باشد و باید در آن نوع تحلیل، انواع آمار و آزمون های مورد استفاده نوشته شود.

زمانبندی مطالعه

در این قسمت زمان لازم برای اجرای طرح باید ذکر شود و نوع و تاریخ فعالیت های انجام شده را در خصوص انجام طرح در جدولی زمانی به نام **جدول گانت** که در فرم های پروپوزال وجود دارد مشخص می شود.

پیش بینی بودجه مورد نیاز مطالعه

رفرنس نویسی